

Kommunernes Skolebiblioteksforening

Åboulevard 5, 2. th.
1635 København V

E-mail: ksbf@ksbf.dk
Tlf. 33 11 13 91

15. december 2010

Som bidrag til arbejdet med at fremme læsning i folkeskolen giver Kommunernes Skolebiblioteksforening dette oplæg, som er en bearbejdet udgave af et oplæg udarbejdet i forbindelse med Skive Kommunes handleplan for sprog og læsning.

Skolebiblioteket, skolens pædagogiske læringscenter løfter elevernes læsekompetencer

Læringscenterteamet spiller en central rolle som medspiller i forhold til elevernes læring, lærernes undervisning og skolens udvikling. Teamet bestående af skolebibliotekarer, it- samt læsevejledere har således også i fællesskab en væsentlig rolle i forhold til at understøtte læsning i alle fag. I det følgende fokuseres på den samlede indsats.

Materialevalg - Læremidler

Pædagogisk Læringscenter-teamet er centralt i forhold til sikring af en varieret og mangfoldig materialesamling på skolen. Overblikket over skolens læremidler samt kendskab til nye muligheder inden for både digitale og analoge læremidler findes hos teamet. Det er derfor vigtigt, at denne indsigt bringes i spil i forhold til vurdering, valg og indkøb af nye læremidler i et samarbejde med skolens lærere/fagteam.

Læringscentrets egen bestand af læremidler kan suppleres med hjemlån fra andre skolers læringscentre, folkebibliotek samt Center for Undervisningsmidler.

Faglig læsning

Læsning er en del af alle fag og dermed et vigtigt anliggende for alle lærere. I den forbindelse kan pædagogisk læringscenter-teamet understøtte arbejdet i klasserne ved at udarbejde faglige læsekurser til fag/fagblokke samt visualisere fagspecifikke begreber i udstillinger. Der kan for eksempel også udarbejdes udtræk af trinmål i forhold til faglig læsning, tilbydes kurser i læsestrategier i forhold til analoge og digitale materialer samt bistå arbejdet med at remediere forskellige genrer i nye udtryk.

Læsekurser

Teamet kan i fællesskab udvikle materialesamlinger med digitalt og analogt indhold til læseundervisningen samt rådgive lærere og elever om hensigtsmæssige valg af materialer og metoder, så elevernes læseniveau støttes og videreudvikles. Læsekurser kan evt. sammensættes og udvikles i et samarbejde på tværs af skoler.

På mange skoler er indført læsebånd, eller der arbejdes med læseuger. Dette kræver en mangfoldighed af materialer, der til stadighed skal byde på nye tilbud og motiverende udfordringer. Her kan et samarbejde med andre også være hensigtsmæssigt.

Fritidslæsning

For at gøre eleverne til dygtige læsere, skal der læses meget. Differentierede materialer samt inspirerende skøn- og faglitteratur skal være let tilgængelige for alle aldersklasser. De fysiske rammer omkring læringscentret skal være inspirerende og give lyst til at gå på opdagelse efter gode læseoplevelser. Nye materialer præsenteres på spændende og forskellige måder, der pirrer børnenes nysgerrighed. Teamet hjælper med udvælgelse af egnede tekster såvel analoge som digitale ud fra elevens læseniveau og læseformål. For at lette overskueligheden og gøre det let for den enkelte elev at finde det rette, kan dele af samlingen opstilles med LET- eller lixtal eller inddeles på anden hensigtsmæssig måde.

Drengene bør være i særligt fokus, når der købes ind til fritidslæsningen, da erfaringer viser, at de oftere falder fra på mellemtrinnet. Der er stor forskel på drenges og pigers læsning. En undersøgelse af de 14-15-åriges læsevaner fra Center for Børnelitteratur viser, at pigerne foretrækker virkelighedsnære bøger, der gerne må indeholde kærlighed, hvorimod drenge læser en del fantasy, gys og horror, hvortil kommer historiske romaner og børnelitterære klassikere. Selvom undersøgelsen viser, at fritidslæsekurven falder for alle, har Harry Potter f.eks. kunnet fastholde en hel del drenge som læsere.

Når det gælder om at stimulere læselysten, kan faglitteratur også virke stærkt motiverende for især drenge.

Læselyst

Teamet arbejder bevidst og målrettet med henblik på styrkelse af læselysten. Ud over allerede nævnte eksempler kan nævnes:

- Forfatterbesøg
- Boganmeldelser bl.a. digitalt
- Udstillinger, konkurrencer, quizzer, dagens ord m.m.

- Læseteater
- Deltagelse i nationale og lokale læselystinitiativer
- Udarbejdelse af lister over velegnede højt læsningsbøger – både til lærere og forældre
- Store klasser læser for små klasser
- Arbejde med universer fra bøger på andre platforme/ i andre genrer
- Start dagen med at læse eller fortælle en historie hver morgen - evt. for hele skolen, så der dannes et fælles univers af gode historier
- Indret et uhyggeligt rum til oplæsning og fortælling af spøgelseshistorier
- Lad en krimi være udgangspunkt for en skattejagt. Find spændende effekter på skolen til posterne. Inviter en anden klasse til at prøve.
- Skrivne billeder. Bøger bliver til billeder.
- Store læsedag: udstillinger på biblioteket, konkurrence om antal sider, læsebarometer
- SMS-noveller
- Stafetroman
- Involver eleverne i indkøb til fritidslæsningen

Implementering af læse- og handleplaner

Pædagogisk læringscenter-teamet er centrale aktører i forbindelse med lokal implementering af henholdsvis Handleplan for sprog og læsning samt Læseplan for it, medier og skolebibliotekskundskab. Begge planer støtter på hver sin vis op om læseundervisningen og elevernes læsekompetencer. Teamet har en rolle både i forhold til at gøre planerne kendt blandt alle skolens lærere samt at tilbyde kurser for lærere og elever. Der vil endvidere være vejledningsopgaver i forhold til konkrete behov affødt af planerne. Ligeledes kan den løbende evaluering være genstand for fælles drøftelser.

Nye pædagogiske tiltag

Teamet holder sig i fællesskab à jour med ny, relevant viden på læseområdet, der også formidles til lærerne. Der kan med skolens ledelse aftales faste procedurer for beslutning om eventuel implementering af denne nye viden på skolen i form af nye tiltag.

Teamets opgave er ikke at skabe dramatiske forandringer, men at sikre, at ny viden forplanter sig og bringes i spil samtidig med, at lærernes professionelle råderum sikres.

Bibliotekskundskab

For at eleverne selv skal kunne finde den litteratur og de internetbaserede tjenester, der kan opfylde deres læselyst og informationsbehov, skal der undervises i bibliotekskundskab.

Eleverne skal lære om læringscentrets brug og indretning, herunder materialernes placering. De skal kende forskel på skøn- og faglitteratur og den særlige opstillingsform, der bruges for de to kategoriers vedkommende. Digital informationssøgning i egne og andre bibliotekers databaser skal være kendt og brugt af eleverne.

I løbet af skoleforløbet introduceres folkebibliotekets muligheder med fokus på de tilbud, denne biblioteksform kendetegnes ved. Man kan tage på besøg på det fysiske folkebibliotek, få en bibliotekar på besøg, evt. med en bogbus, eller aflægge besøg på folkebibliotekets hjemmeside med fokus på de biblioteksportaler og Web 2.0 tjenester, der ad denne vej gives adgang til.

Informationskompetence

Eleverne skal i dag begå sig i komplekse informationsmiljøer, når de skal læse for at lære. Det kræver, at de udvikler deres informationskompetence med henblik på at blive dygtige til at indsamle, vurdere og transformere relevante informationer. Her kommer både skolens basissamling, eksterne samlinger og ikke mindst Internettet i spil. Det kræver viden om søgemaskiner og databaser samt anvendelse af gode søgestrategier, herunder inddragelse af interaktive assistenter, f.eks. Netpilot. Efterfølgende skal der udvises kildekritik, og fundne oplysninger skal valideres. Endelig skal eleverne kende regler og muligheder for brug af de fundne oplysninger i eget materiale.

It og læsning

Digitale medier kan fungere som en løftestang for elevernes læselyst og læsekompetencer. Ud over at fungere som et kompenserende værktøj kan de digitale medier virke motiverende. Teamet spiller en rolle som rådgivere og inspiratorer i forhold til at støtte lærernes anvendelse og inddragelse af disse medier, f.eks. mobile enheder. Formidling af projekter som "Bog & Sprog", hvor eleverne arbejder med nordisk litteratur, kan virke inspirerende og motiverende for arbejdet med læsning. Projektet inddrager digitale medier, hvor interaktion og kommunikation er væsentlige bestanddele.

Animation og læsning

Animationspædagogik har gennem målrettede projekter bl.a. vist sig særlig effektiv i forbindelse med elevernes sprog og læseudvikling. Når eleverne i animationsproduktion skal sætte billeder på begreber og hændelser, styrkes deres sproglige forståelse og udtryksevne. Læring skabes gennem animation. Teamet spiller en rolle i forhold til at støtte skolens lærere i at planlægge og gennemføre en undervisning, hvor eleverne selv producerer små animationsfilm.

Forældre

I forhold til forældrene kan pædagogisk læringscenter-teamet på forskellig vis formidle hjælp og viden. En introduktion til læringscentrets arbejde og de muligheder, der gives eleverne, kan være en fast bestanddel af de informationer, der præsenteres for nye forældre på skolerne, f.eks. ved første forældremøde. I løbet af skoleforløbet kan forældrene informeres om, hvilke nye aktiviteter der åbnes op for i forhold til elevernes brug af læringscentret på forskellige alderstrin.

Skolens hjemmeside og nyhedsbreve kan også være kanaler, der bruges til at bringe viden og gode råd videre til forældrene. På hjemmesiden kan det særlige forældrehæfte, der er udarbejdet i forbindelse med handleplan for sprog og læsning, placeres. Lister over gode højt læsningsbøger samt links til forskellige biblioteksportaler kan også lægges på skolens hjemmeside til inspiration for forældrene.